

לא רק פינגווינים

פרויקט "אוהבים אמנות", שמציג השנה שלוש תערוכות רחוב בשלושה מוקדים, נולד מהרצון לבחון מחדש את ההצבה של אמנות ציבורית. ואז הגיעו אוהלי המחאה

אלונה רודה, "חזקו פעמי ועלו" צילום מקס לומברג

ראיון

דווקא על סאלי הפטל נוח, שסולדת מאמנות מנותקת מהמרחב הציבורי, כזו המורחבת לרחוב בלי כל הקשר, הנחיתו אלפי אוהלים, ואלה שיבשו לה לחלוטין את המרחב שהייתה אמורה לאצור וחייבו אותה להתארגנות מחודשת ולשינוי התערוכה שאצרה ל"אוהבים אמנות". התערוכה "שיבושים", כותרת הנעה בין הסימבולי לקונקרטי, הייתה אמורה לחבוק את שדרות רוטשילד, אך נאלצה לזוז הצדה.

פרויקט "אוהבים אמנות" הוא החגיגה האמנותית השנתית המתרחשת בחללי פנים וחללי חוץ. שלוש תערוכות רחוב יוצגו בערב אחד בשלושה מוקדים ברובי העיר. רווית הררי, שאוצרת את "The Gordon Show" ברחוב גורדון, דון, מתייחסת לרחוב שבמשך שנים רבות היה מוקד כוח השובר בשדה האמנות המקומי; דנה תגר היא אוצרת את "Service Station" באזור יהודה הימית ביפו, המסתמן בשנה האחרונה כמתחם בילוי ומרחב תרבותי-אמנותי דומיננטי; וסאלי הפטל נוח אצרה את "שיבושים", התערוכה שהייתה אמורה להיות בשדרות רוטשילד, אבל מוצגת מערבה משם, ברחובות היוצאים מהשדרה. כאוצרת של גלריה קו 16, שלה אג'נדה חברתית ברורה, דווקא הולם שהיא נאלצה לשנות את המיקום ואף את העבודות עצמן חודש וחצי לפני התערוכה המסובכת להפקה.

בשיחה איתה במסלול התערוכה היא מספרת כי הפרויקט נולד מהרצון לבחון מחדש את ההצבה של אמנות ציבורית. "מרבית פסלי החוץ בתל אביב בעייתיים ומנותקים מהסביבה", היא אומרת, "כאילו הוצנחו על ידי דאוס אקס מכינה, בלי קשר ויוזאלי ותימטי למקום. לתפיסתי, אמנות ציבורית צריכה לנהל דיאלוג עם המרחב ולתקשר איתו ועם הקהל ברבדים שונים. אני לא מאמינה שצריך לעשות הנחות לקהל. גם אנשים שלא למדו אמנות,

כשהם רואים אמנות טובה, הם יכולים להזדהות איתה, להתרגש ממנה. הקהל לא טיפש. הוא לא צריך רק פינגווינים או גלובוסים צבועים. ברגע שהבנתי שהמרחב שלי הוא שדרות רוטשילד, בדיוק המקום שבו הוצבו פסלי הגלדי בוסים, רציתי להציב אמנות שלא תק' שט את הרחוב, אלא תאגדר אותו, site specific שייצור שיבוש ברמה ויוזאלית וקונספטואלית".

והנה בא השיבוש הגדול. "שמונה חודשים אני עובדת על התערוכה, והנה באה ההוכחה שהחיים הרבה יותר גדולים מהאמנות. הבנו שיש צורך לעשות רילוקיישן, גם מתוך כבוד למחאה וגם מתוך כבוד לאמנים ולעבודות שלהם, שלא ית' פוגגו פה. אם הייתי משאירה את הפ' רויקט כמו שהוא, הייתי עושה בדיוק את מה שאני מבקרת אותו - מנחיתה אמנות בכוח. כך גם השיבוש שלי השתלב עם המחאה. אם אני לא מקי' מה אוהל, לפחות אני מפנה את השטח

"שמונה חודשים אני עובדת על התערוכה, והנה באה ההוכחה שהחיים הרבה יותר גדולים מהאמנות. הבנו שיש צורך לעשות רילוקיישן, גם מתוך כבוד למחאה וגם מתוך כבוד לאמנים ולעבודות שלהם, שלא יתפוגגו פה. אם הייתי משאירה את הפרויקט כמו שהוא, הייתי עושה בדיוק את מה שאני מבקרת אותו - מנחיתה אמנות בכוח"

לאוהלים אחרים. באופן מעשי, משום שכל עבודה נעשתה למקום ספציפי, זה חייב שינויים בעבודות עצמן, אם כי ברוב המקרים, הגרעין - שטבועים בו דואליות, אמביוולנטיות והרבה פעמים הומור - נשאר".

לדברי הפטל נוח, העבודות מבקשות לשבש ולהפר את המשמעות ואת הפונקציה של אובייקט או של אתר נתון ולספק כך קריאה מחודשת ורעננה לקונטקסט ידוע מראש. המבנים המוכרים - נוכחות היסטורית של זמן ומרחב - יוכלו לקבל משמעות חדשה ומרוברת.

העבודה היחידה שלא עברה שינוי ונותרה במיקום המקורי, רחבת הבנק הבינלאומי בשדרות רוטשילד 42, היא "אחרי הספירה" של גיא גולדשטיין. עבודת הסאונד הזו היא דוגמה מצוינת לאופן שבו העבודות מתייחסות לאדריכלות ולקונספט של המרחב וחותרות תחתיו. לצד מבנה הבנק, בניין מודרני המשבש את רוח השדרה ומתנשא בכוחנות לעבר קו הרקיע כמו טיל, יושמע פסקול המורכב מספירה סימולטנית לאחור בשפות שונות ומסאונד של שיגור מעבורת חלל. גולדשטיין מדמה בייצירתו את שיגור בניין הבנק הבינלאומי לחלל, והסאונד - כליל של שפות - מתייחס אל בינלאומיות הבניין ואל מעמדו החברתי-כלכלי.

אלונה רודה מציגה פסל קינטי של זוג דגלים המוצב על החזית של אנסי מבל עיתים, מבנה ששימש במסווה כמרכז פעילות של ה"הגנה" בשנים 1936-1948 ברחוב נחמני. באמצעות מנגנון מכני הדגלים מונפים בתנועה של הצי עיגול, פעולה המדמה תנועה

אנושית של נפנוף דגלים, שאולה מעולם של טקסים ממלכתיים וציבאיים. העבודה "חזקו פעמי ועלו", שמציגה דגל נטול סממנים מזהים, מתייחסת למראה המבוזר של הבניין האפור ומתקשרת באופן לירי ומרומז לאיקונוגרפיה צבאית וטקסטית. אמנות שלא הייתי מצליחה לדמיין את עבודותיה במרחב ציבורי היא הילה לכיב. עבודותיה לרוב שבריי ריות, מרחפות במנעד שבין היש לאין, המיציב שלה "אי אפשר לעוף עכשיו", שנוצר לחצר האחורית של גלריית שלוש, מורכב ממפרש צבעוני עשוי טלאים של נייר צלופן המחובר לצדו האחורי של המבנה. הוא משפיע על הארכיטקטורה של המתחם כולו, ונידמה שהוא מבקש לנתק את המבנה מהקרקע ולהניף אותו גבוה אל השמיים, כאילו היה זה חלק מספינת פיי ראטים בתוך אגדת ילדים.

נראה כי הרלוונטי יותר מכל לזמן ולמקום הוא המיציב "רשת חברתית" של קבוצת אלף אפס. אנדרטת שאריות של תרבות הצריכה של ימינו המוצבת על ספסל בקרבת מקום לגלריית לדיות לאמנות עכשווית. המיציב שולל את השימוש העקרוני של הספסל (שיבה) ומרחיב את השיח על תרבות השפע והעודפות ביחס לשוק האמנות. אולי רמוז לכך שכל הפסטיבלים האלו למעשה מיותרים?

hila.brenner@gmail.com
 "שיבושים", "Service Station",
 "The Gordon Show". תערוכות
 רחוב. ה' 8, 9:00.

אמנות